

ผลิตโดย บิตยสาร
คนสังคม

พิมพ์ครั้งที่ 2

KMK01-79

สัมภาษณ์ พบบั้น

ม.จ. พูนพิศมัย ดิศกุล

ม.เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

DS578 พ-ศ 2534

maare

พูนพิศมัย ดิศกุล

๔๘๑๗๔

สิ่งพิมพ์เก่าพบเห็น

310481743

เหตุเกิดที่
กรุงรัตนโกสินทร์
การเมือง การ
การปฏิวัติ
หลายเรื่องหลาย
อันเป็นประวัติศาสตร์
ร่วมสมัย

Handwritten signature: พูนพิศมัย ดิศกุล

95.-

บังคมทูลพูดอีกว่า มีพรรคพวกมากนักรู้ไม่เป็นที่ไว้วางใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ จึงโปรดให้สร้างพระตำหนักถวายที่วัดบวรนิเวศ และโปรดให้เชิญเสด็จเข้ามาเป็นเจ้าวัดพร้อมกับพระสงฆ์ผู้ประพฤติตามอีก ๕๐ องค์ ฉะนั้น จึงได้ทรงปกครองพระสงฆ์เองใน พ.ศ. ๒๓๗๙ และวัดบวรนิเวศ ก็เป็นวัดนิกายธรรมยุตมาแต่ในศกนั้น

ในระหว่างที่เสด็จประทับอยู่ที่วัดบวรนิเวศนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเรียนภาษาอังกฤษกับ นายคาสเวลล์ (Mr. Caswell) ผู้เป็นมิชชันนารีอเมริกันคนหนึ่ง เสด็จพอรุ่งเช้า คาสเวลล์ (Caswell) กราบทูลพระเจ้าอยู่หัวว่าหน้าที่ของมิชชันนารี จะต้องสอนเรื่องศาสนาของเขาด้วย ฉะนั้น การที่จะให้มาถวายพระอักษร ก็จำเป็นต้องสั่งสอนศาสนาด้วย จึงโปรดอนุญาตให้นายคาสเวลล์ไปเป็นสั่งสอนประชาชนได้ที่ศาลา ๑. ในวัดบวรนิเวศนั้นตามปรารถนา เพราะในพระพุทธศาสนาไม่ได้ห้ามไม่ให้ฟังคำสั่งสอนใด ๆ พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้แต่ว่าถ้าได้ฟังคำสั่งสอนใด ๆ แล้ว ก็ให้นำไปตรึกตรองดูว่าถ้าเราจะทำตามคำสอนนั้น ๆ แล้วจะเกิดเป็นผลดีแก่ตัวเราหรือไม่ ถ้าเป็นผลดีจะเป็นคำสั่งสอนของผู้ใด ก็ควรรับไว้ทั้งนั้น พระองค์ได้ทรงศึกษาภาษาอังกฤษในเวลาที่ยังทรงมีพระชันษาถึง ๔๐ ปีเศษแล้ว ทรงทราบได้เป็นอย่างดีสำหรับในเวลาเช่นนั้น และเป็นเหตุให้ทรงมีความสัมพันธ์เป็นมิตรกับชาวต่างประเทศ ได้ทรงทราบเหตุการณ์ภายนอกประเทศได้อย่างกว้างขวาง อันเป็นที่ทำให้ทรงรับอำนาจทางตะวันตกได้ทันทั่วทั้งที่ ดังจะเห็นได้ตามสมุดรายงานการทูตของ เซอร์เจมส์ บรูก (Sir James Brooks) ที่เข้ามาเมื่อตอนปลายรัชกาลที่ ๓ มีว่า "พระเจ้าแผ่นดินกำลังทรงพระประชวรมาก เห็นจะเสด็จอยู่ไปไม่ได้นาน และพระองค์ที่จะเสด็จเข้ามาบรรพชาสมบัติใหม่นี้ ก็เห็นว่าจะตกลงกันได้ด้วยทรงทราบเหตุการณ์อยู่แล้วเป็นอย่างดี" ทั้ง เซอร์ จอห์น โบวริง (Sir John Bowring) ก็ได้มีจดหมายเข้ามาทูลไว้ก่อนจะเข้ามาเป็นทูตว่า "หวังว่าจะไม่มีการโต้แย้งถึงขีดรุนแรงจนต้องขัดใจกัน" อันเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปแล้วว่าอังกฤษได้ตกลงใจกันแล้วในเวลานั้นว่า ถ้าพูดด้วยดีไม่ได้ก็จะต้องใช้กำลัง ดังเมืองต่าง ๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น พม่า ญวน ได้มีเรื่องมาแล้วด้วยความรู้ไม่ทันถึงการณ์ของโลก เมืองไทยเมืองเดียวเท่านั้น ในทางตะวันออกนี้ ที่ไม่มีรายปืนหรือพลที่ซุนใจกับใคร

ในเวลานั้น ด้วยเหตุนี้แหละ Mr. E. E. Brodie ทูตอเมริกันจึงได้พูดกับข้าพเจ้าว่า "ถ้าไม่มีพระจอมเกล้าฯ ก็ไม่มีเมืองไทย" ฉะนั้นจึงเห็นว่าควรจะถวายคำว่ "The Great King !"

ลายพระหัตถ์ที่ทรงเป็นภาษาอังกฤษไว้นั้น จะเห็นได้ในที่หลายแห่ง แม้ในเวลานี้ เช่น ในจดหมายเหตุของพวกมิชชันเนอรี่อเมริกัน ในหนังสือของเซอร์ จอห์น เบาริง (๒ เล่ม) ผู้ที่ได้อ่านหนังสือเก่า ๆ และรู้เรื่องเมืองไทยในเวลานั้นอยู่แล้วว่า ๑. มีแต่ฝรั่งพวกมิชชันเนอรี่อยู่โดยมาก และคำว่า มาก นั้นไม่ถึง ๑๐๐ คน ๒. เมลล์เข้ามากรุงเทพฯ บางที่ก็ ๖ เดือนครั้งหนึ่ง อย่างเร็ว ๒ เดือนครั้งหนึ่ง จากเมืองสิงคโปร์ ๓. ยังไม่มีหนังสืออันใดที่จะช่วยการเรียนภาษาอังกฤษได้ให้ถึงใจดังคนทุกวันนี้ได้ ฉะนั้น ถ้าผู้ใดได้อ่านลายพระหัตถ์เหล่านี้แล้ว ก็จะได้เห็นว่า ทรงเรียงความตามสำนวนไทย แต่ก็ทรงเขียนให้ฝรั่งเข้าใจได้โดยมิได้ผิดพระราชประสงค์อันไม่มีผู้ใดทำได้อย่างพระองค์เองในเวลานั้น Mr. Lingat บอกข้าพเจ้าว่า "เห็นสำนวน *Charming* อย่างน่าอัศจรรย์" แต่คนไทยด้วยกันที่ได้รับการศึกษา *education* มาแล้วจาก *Oxford & Cambridge* บางคนหัวเราะเยาะ อย่างไรก็ตาม สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ ได้ทรงใช้ภาษาอังกฤษของพระองค์นี้ช่วยรักษาอิสรภาพของประเทศมาได้ ผิดกับเมืองข้างเคียง และพระองค์ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินพระองค์เดียวในทางตะวันออกนี้ที่ทรงทราบภาษาต่างประเทศในรัชสมัยของพระองค์

นอกจากได้ทรงทราบภาษามครเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้ที่ทรงเข้าสอบไล่ได้จนถึงเปรียญ ๕ ในรวดเดียว และทรงแต่งเป็นภาษามครไว้แล้วก็มีหลายอย่างเช่น คาถาที่ทรงลาพระสงฆ์ก่อนเสด็จสวรรคตเป็นต้น ยังทรงทราบภาษาอังกฤษจนเป็นประโยชน์กับบ้านเมืองได้ในเวลาคับขันและได้ทรงช่วยตรวจการแปลหนังสือโต้ตอบกับ เซอร์ เจมส์ บรูค (Sir James Brooks) ตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเชษฐาธิราช (ร. ๓) ด้วย

นอกจากภาษาทั้งสองนี้ ยังได้ทรงเล่าเรียนเรื่องทางเดินของดาว *Astronomy* จนเป็นที่เลื่องลือว่าทรงคำนวณได้แม่นยำ ดังเรื่องทรงกะที่เห็นสุญหมดดวงได้ถูกต้อง อันเป็นเหตุนำมาซึ่งการสวรรคตของพระองค์ดังจะเล่าต่อไปข้างหน้า และทรงทราบเรื่องดวงชะตาได้อย่างน่าอัศจรรย์ จะเห็นได้ในคาถา